

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران

مدرسه علمیه بقیه الله الاعظم (عج)

شهرستان بهارستان

پائیز 1403

عنوان

راه های تبلیغ حجاب در جامعه

پژوهشگر

لیلا قلی زاده اصل

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

راه های تبلیغ حجاب در جامعه

لیلا قلی زاده اصل¹

چکیده:

رعایت پوشش و پرهیز از خودنمایی در برابر نامحرم سفارش ائمه معصومین علیه السلام است. مقوله بی حجابی و بد حجابی یک مشکل مشهود در جوامع اسلامی است. آسیب هایی که از بدحجابی ناشی می شود تمام اعضای جامعه را در بر می گیرد. حجاب و عفاف یکی از مسائل مهم و کلیدی جوامع اسلامی است که رعایت آن از سوی بانوان مسلمان زمینه ساز حل بسیاری از معضلات اجتماعی می شود. در این نوشتار مهمترین راه های تبلیغ حجاب در جامعه همچون نقش خانواده، تقویت باورهای دینی و ترویج فرهنگ امر به معروف و نهی از منکر که از راه های تبلیغ حجاب در جامعه است اشاره شده است. بر این اساس مقاله حاضر با روش عقلی و نقلی و گردآوری کتابخانه ای در صدد پاسخگویی به این سوال اصلی است که راه های تبلیغ حجاب در جامعه چیست؟

واژگان کلیدی :

حجاب، تبلیغ، خانواده، جوامع اسلامی

۱ طلبه سطح دو حوزه علمیه بقية الله الاعظم (عج)
Gholizadeh1366@gmail.com

مقدمه :

مسئله حجاب، یکی از مسائل مهم حوزه زنان است. لزوم پوشیدگی زن در برابر مرد بیگانه از ضروریات دین مبین اسلام است و جزئی از تمدن، فرهنگ و آداب و رسوم اسلامی و شریعت الهی است. حجاب، از آنجایی که با استحکام نهاد خانواده مرتبط می باشد، یکی از دغدغه های اصلی مبلغین دینی است.

این تحقیق با تکیه بر علم روانشناسی و با در نظر گرفتن شرایط و نیازهای امروز جامعه ایران اسلامی، اصول و روش تبلیغ در زمینه حجاب را بررسی می کند. در سال های اخیر به عقیده برخی اندیشمندان و شواهد موجود به نظر می رسد که حجاب، در ایران اسلامی کمتر مورد توجه قرار می گیرد.

معمولاً وقوع و پیدایش یک پدیده اجتماعی تحت تأثیر عوامل متعددی صورت می گیرد و عدم توجه به مسئله بد حجابی به دنبال خود پیامدها و عوارض اجتماعی و فرهنگی متفاوتی ایجاد کرده و زمینه ساز برخی از انحرافات و آسیب های اجتماعی شده است.

باتوجه به مطالب مزبور در این مقاله سعی شده راه های تبلیغ حجاب در جامعه اسلامی با رویکرد عقلی و نقلی مورد بررسی قرار گیرد. تبلیغ حجاب، موضوعی است که در قرآن به آن اشاره شده است، همچنین معصومین (ع) بارها در بیانات خود به این موضوع اشاره کرده و حدود آن را تعیین نموده اند. به گواهی تاریخ، تبلیغ از زمان پیامبر (صلی الله) که به عنوان اولین مبلغ دین اسلام بوده اهمیت فراوانی یافت.¹

ایشان به درستی از شیوه گفتاری و شیوه عملی در مراحل مختلف دعوت خود استفاده کردند و به جسم مردم، جان تازه ای بخشیدند. به طور کلی ضرورت پرداختن به مقوله تبلیغ حجاب و پوشش بیشتر از آن روست که این امر در برخی مقاطع صیغه فرهنگی و ملی به خود می گیرد و می توان با توجه به آن نگرش فکری و اعتقادی افراد و گروه ها و میزان پایبندیشان به نمادهای دینی و ملی را تعیین کرد.

تبلیغ حجاب از دوران باستان و در تمامی نقاط جهان رایج بوده است. البته در همه جا یکسان و به یک شکل نبوده است. نقش برجسته ها و مجسمه های دوران باستان نشان می دهد که حجاب پیشینه تاریخی دارد. امروزه در جامعه به دلیل کمبود تبلیغ حجاب منجر به ترویج بی دینی و بی اعتنایی به احکام شرعی می شود و زمانیکه در جامعه دین مورد بی اعتنایی قرار می گیرد.

¹ آورجه، راهکارهای نهادینه سازی حجاب و عفاف از منظر قرآن و روایات

درواقع پایه های حکومت دینی سست می شود و حتی حکومت دینی در معرض فروپاشی قرار می گیرد. اگر مسئولان برای رسیدن به ارزش های دینی برنامه ریزی داشته باشند و برنامه های علمی و عملی را در همین راستا به کار گیرند زمینه رسیدن به مطلوب بیش از پیش فراهم خواهد شد.¹

به عقیده برخی صاحب نظران از جمله موضوعات راهبردی در حوزه فرهنگ، موضوع حجاب و عفاف است که به دلیل ساختار دینی جامعه، از اهمیت ویژه ای برخوردار است. در پرتو رعایت حجاب و التزام به عفاف است که شخصیت انسانی زن حفظ و زمینه های رشد و تکامل زن و مرد در ابعاد مختلف فراهم می شود.

در پرده حجاب پیوندها و علایق خانوادگی استحکام و دوام می یابد، امنیت و آرامش روحی و روانی به وجود می آید و حضور سالم و کارآمد زنان که نیمی از پیکره جامعه را تشکیل می دهند در ابعاد گوناگون سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و غیره... تضمین می شود.²

درباره راه های تبلیغ حجاب در جامعه تاکنون کتاب ها و مقاله های فراوانی به نگارش درآمده است از جمله: کتاب تحکیم و تبلیغ حجاب به نویسندگی حسن ابراهیم زاده، مطالب این کتاب هدف گذاری های دشمن وارد کردن برخی خواص منفعل در قوه مجریه و مقننه به میدان نفع خود و بستر سازی خط نفوذ در بدنه مدیریتی کشور می باشد. اما به راه های تبلیغ حجاب در جامعه اشاره ای نشده است.

همچنین در کتاب جامعه شناختی عوامل موثر بر گرایش به حجاب به نویسندگی بهرام نیک بخش، با استفاده از رویکرد پیمایشی و بر اساس نظریات گزینش عقلانی، متغیرهایی نظیر: شغل، میزان دینداری، تربیت خانواده و میزان استفاده از رسانه های گروهی عوامل موثر گرایش به حجاب هستند. به مباحث مختلفی پیرامون مسئله حجاب و فلسفه و آثار آن پرداخته است و نیز راهکارهایی برای گسترش فرهنگ ارزشمند حجاب و جلوگیری از بدحجابی ارائه داده است اما به صورت خیلی کوتاه به بیان راه های تبلیغ حجاب پرداخته است.

این تحقیق با روش توصیفی کتابخانه ای به بیان راهکارهایی برای تبلیغ حجاب در جامعه پرداخته است و در این راستا پرسش های ذیل را مطرح و در صدد پاسخگویی به آن است:

۱- نقش ارتباط با خانواده های متدین در تبلیغ حجاب

۲- تاثیر فرهنگ امر به معروف و نهی از منکر در تبلیغ حجاب

۳- تاثیر، تقویت باورهای دینی جامعه در ترویج حجاب

۴- تاثیر رسانه ملی در ترویج حجاب

1 مطهری، مسئله حجاب، ص ۱۵

2 مکارم شیرازی، النکاح، ص ۵۳

اگر مطلوب ما این است که رعایت حجاب و عفاف در سطح جامعه، گسترده‌تر و فراگیرتر شود، باید از یک سو، آگاهی و بصیرت مردم جامعه را از سودمندی‌ها و آثار مثبت حجاب و عفاف بیش‌تر کنیم و از سوی دیگر، زیان‌ها و پی‌آمدهای ناگوار بی‌بندوباری و کم‌عفتی را به صورت ملموس و روشن به آنان نشان دهیم تا آنان هم با آگاهی و آزادی، حجاب و عفاف را انتخاب کنند و از بی‌عفتی و بی‌حجابی بپرهیزند. آن‌گاه با گزینش آگاهانه و آزادانه، در جهت رشد و تعالی شخصیت انسانی خویش گام بردارند.

روشن است هر چه عمل با آگاهی و آزادی بیشتری صورت گیرد، ارزش آن بیش‌تر است و در رشد و تعالی شخصیت انسان اثرگذارتر خواهد بود. سوگمندانه باید گفت این آگاهی‌بخشی در حد مطلوبی صورت نگرفته و از روش‌های جذاب و کارآمد در این زمینه استفاده نشده است. به همین دلیل، بسیاری از زوایای پنهان و آثار و فلسفه احکام اسلامی به روشنی تبیین نشده است، به گونه‌ای که حضرت امام خمینی (ره)، تبیین و درک نشدن فلسفه واقعی بسیاری از احکام اسلامی را بزرگ‌ترین درد جوامع اسلامی می‌داند.

ایشان در درس خارج حکومت اسلامی در سفارش‌هایی که به شاگردان خویش برای استقرار نظام اسلامی بیان می‌کرد، چنین می‌فرمود: شما قوانین اسلام و آثار و فواید آن را بنویسید و نشر کنید.^۱

۲/۲/۳ اطلاع رسانی و آگاهی :

ساده‌ترین و بدیهی‌ترین راه در برخورد با بدحجاب، اطلاع رسانی و آگاهی دادن به افراد است. زنان جامعه را باید با فواید و برکات رعایت حجاب و پوشش آشنا کرد و با آگاه کردن آنها از آثار منفی بدحجاب، آنها را از این مشکل در امان و محفوظ نگه داشت.^۲

بر همه افراد جامعه واجب است که با تالش و توان خود تاجای که میتوانند برکات حجاب را به بانوان یادآوری کنند و با توضیح اثرات بد و منفی بدحجاب، برای ریشه کن کردن فرهنگ بدحجاب اقدام کنند. از افرادی که در بخشهای مختلف فرهنگی کار میکنند گرفته تا رسانه‌های گروهی، مطبوعات، نشریات، نویسندگان، اولیا و مربیان، دوستان و خانواده ... باید دست به دست هم دهند و جامعه را در برابر این خطر و بیماری ایمن کنند.

۳/۲/۳ عزم جدی همگانی :

یکی دیگر از راهکارهای مقابله و برخورد با بی‌حجاب، عزم جدی و همگانی از طرف مردم و طرف مسئولان حکومتی و دولتی است. بی‌حجاب و بدحجاب، نوعی منکر است

۱ خمینی (ره)، صحیفه امام، ص ۷۶

۲ مشگانی، چرا حجاب، ص ۱۲۱

۳ مشگانی، چرا حجاب، ص ۱۲۸

و امر به معروف و نهی از منکر با شرایط خود واجب میشود و وقتی منکری در جامعه گسترش یافت بر دولت و مردم واجب است که با این پدیده زشت اجتماعی مبارزه کنند و برخورد قاطع با آنها داشته باشند.³

در ابتدا با زبان نرم و ملایم با پدیده بدحجاب برخورد شود و اگر نتیجه نداد از او روی برگردانند و در همه جا با دید منفی و بد به او نگاه کنند و حتی بعضی مواقع در برخوردهای فردی و اجتماعی نسبت به او بی اعتنایی کنند و او را از جامعه طرد کنند.

اگر این راهکار هم بی فایده بود و نتیجه نداد باید از گفتار تند و خشن استفاده کرد و در برخی موارد تهدید کرد و اگر این راهحل هم مفید واقع نشد باید براساس قانون نسبت به ب حجاب برخورد و مقابله کرد.

امروزه در بعضی کشور ها مثل حکومت الئیک ترکیه و کشور های غرب مبارزه با حجاب میشود. مجالس و پارلمانها قانون منع حجاب تصویب و با زنان محجبه بهشدت برخورد میکنند و آنها را مورد ضرب و شتم قرار میدهند. آنها را از دانشگاهها و مدارس، مراکز دولتی و محل کار خود اخراج میکنند و دلیل آنها این است که باید قانون اجرا شود.

وقتی در بسیاری از کشور ها با حجاب مبارزه میکنند آیا درست است که در مقابل بی حجاب و بدحجاب سکوت کرد؟ آیا بر مسلمانها به ویژه نظام اسلامی که حجاب اصلی قانونی است، شرمآور نیست که با ب حجاب مقابله نشود؟ وظیفه دولت و نهادهای فرهنگی و اجتماعی است که با پدیده بی حجاب مقابله و این مشکل را برطرف کنند.

نتیجه گیری :

پژوهش حاضر به مفهوم شناسی حجاب و اهمیت و انواع حجاب و علل بی حجاب و راههای ترویج حجاب پرداخته است. با بیان این مطالب اهمیت حجاب و عفاف به صورت یکی از اساسیترین قوانین الهی بر هیچ متفکری پوشیده نیست. و دین اسلام با طرح و تأکید آن، تدابیری اساسی در حوزه خانواده و اجتماع اندیشیده است.

امروزه نیز باید برای گسترش عفاف و حجاب در جامعه و برای ایجاد امنیت اجتماعی اموری مانند فرهنگ سازی، آموزش و آگاهی دهی در خانوادهها و... را انجام داد. بنابراین، اگر مردم خواهان جامعه های سالم هستند، همه باید پاسدار حجاب باشند؛ پس از یکطرف زنان جامعه اسلامی باید از خودنمای و خود آراییی در محیط بیرون از خانه پرهیز و مردان جامعه نیز از چشم رانی خودداری کنند.

نظام اسلامی هم باتوجه به امکاناتی که در اختیار دارد باید با تمهیدات کارشناسی شده و برنامه ریزی دقیق، زمینه ازدواج به هنگام جوانان را فراهم کند و تمام تلاش خود را برای آلوده نشدن جوانها به انحرافات اخلاقی به کارگیرد. در نهایت امر به معروف و نهی از منکر در جامعه برای یک عزم جدی همگانی در ترویج حجاب به کار گرفته شود .

منابع و مأخذ:

*قرآن

*قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تدوین، جهانگیر منصور

۱-آورجه، محی الدین، ۱۴۰۱، راهکارهای نهادینه سازی حجاب و عفاف در جامعه از منظر قرآن و روایات

۲-افشانی سید علیرضا و زارعان احمد ۱۳۹۳ نقش رسانه‌ها در گسترش و تعمیق فرهنگ عفاف و حجاب و تاثیر آن بر امنیت فردی و اجتماعی

۳- امام خمینی، صحیفه امام خمینی، ج ۷، ص ۲۳

۴- امام خمینی، صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۷۶، پیام به ملت ایران ۱۳۶۷

۵- پاک سرشت، زهرا، ۱۳۰۲، راهکارهایی برای رشد و توسعه سواد رسانه

۶- تالیف موسسه جهانی سبطین (ع) حجاب حریم پاکها، نشر قم ۱۳۶۸، ه ش ۱۳۸۸

۷- تالیف موسسه جهانی سبطین (ع) حجاب حریم پاکها ۱۳۸۹، ص ۱۲۸

۸- تالیف موسسه جهانی سبطین (ع) حجاب حریم پاکی، نشر قم، ۱۳۸۶، ه ش، چاپ دوم، ص ۱۲۵

۹- حداد عادل غلامعلی ۱۳۸۷، فرهنگ برهنگی و برهنگی فرهنگی تهران صدا و سیما

۱۰- خرمی مشگانی، ابراهیم، چرا حجاب، نشر ۱۳۸۸، ه ش، ص ۵۹، ۶۲

۱۱- دهخدا، علی اکبر، ۱۳۱۳، خاموش قرآن، تهران، دارالکتب الاسلامیه طهران

۱۲- دارالکتب الاسلامیه طهران ۲خوش باور داود ۱۳۹۸ بررسی و مطالعه فلسفه و چرایی حجاب در پرتو اسلام

۱۳-شفیعی سروستانی، ۱۳۹۱، ص ۳۲

۱۴- شفیع سروستانی، ابراهیم، ۱۳۹۱ آیین برنامه سازی درباره فرهنگ عفاف و حجاب، قم، مرکز پژوهشهای اسلامی

۱۵- طباطبایی، سید محمد حسین، المیزان، ج ۳، ص ۱۱۷

۱۶- فرهنگ برهنگی و برهنگی فرهنگی، غلامعلی حداد عادل، تهران، سروش ۱۳۷۳، ش

۱۷- فرهنگ و تمدن اسلامی علی اکبر ولایتی، قم، دفتر نشر معارف ۱۳۸۴، ش ۱۴۶

۱۸- قریشی، علی اکبر، ۱۳۱۳، خاموش قرآن، تهران، دارالکتب الاسلامیه طهران

۱۹- کلینی، اصول کافی، ج ۵، ص ۵۹

- ۲۰- محمودی ارسنجان، علی، اهمیت حجاب و عفاف و ازدواج در اسلام، نشر: قم، انتشارات علی ابن ابی طالب، چاپ اول ص ۱۰۱
- ۲۱- مطهری مسئله حجاب، ۱۳۸۶ش، ص ۱۵
- ۲۲- مکارم شیرازی کتاب النکاح، ۱۴۲۴ق، ج ۱، ص ۵۳
- ۲۳- مقاله خانم های چادری سیما علی جعفری ماهنامه تخصصی خانه هنر و اندیشه، رواق اندیشه ۶۲، ص ۳۴
- ۲۴- محمدی اشنایی علی حجاب از پیشینه تا پیامدها نشر مشهد انتشارات قدس رضوی، ۱۳۹۱، ص ۷
- ۲۵- موسوی بهرام آبادی سیده اعظم الشریعة علی مقابله غرب با حجاب و پوشش اسلامی، فرودین ۱۳۹۰، پژوهشکده باقر العلوم (ع)
- ۲۶- نصری، محسن، ۱۳۹۶، عطر فرشته، اصفهان، حیات طیبه